

Diarienummer: VN-2026/19

Handläggare: Isolde Limé, valsamordnare

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Hantering av felaktig avprickning i röstlängden samt nekande att rösta

Förslag till beslut

Valnämnden ger valdistriktens ordförande och vice ordförande befogenhet att korrigera felaktiga avprickningar i röstlängden samt att neka en väljare att rösta enligt tjänsteutlåtande daterat 2026-05-04.

Sammanfattning av ärendet

När en väljare röstar på valdagen görs en avprickning i röstlängden. En felaktig avprickning som inte korrigerats kan göra att en väljare nekas att rösta. Valnämnder har tidigare hanterat sådana fel på olika sätt. För att säkerställa likabehandling och stärka förtroendet för valgenomförandet rekommenderar Valmyndigheten i ställningstagande VAL-886 att kommunerna fattar ett principbeslut om hur röstmottagare ska agera vid felaktiga avprickningar och när väljare ska nekas att rösta.

Valmyndigheten anser att bedömning om korrigering eller nekande i grunden bör göras av valnämnden, men för en praktisk hantering bör nämnden besluta att dessa åtgärder genomförs av ordförande i vallokal.

Ärendets uppkomst och historik

Ärendet har beretts av valkansliet.

Rättslig utredning

Lagstöd

Enligt vallagen ska röstmottagarna innan de tar emot valkuvert kontrollera i röstlängden att väljaren inte redan har röstat (9 kap. 6 §). Finns det inget hinder ska röstmottagaren i väljaren eller budets närvaro lägga kuverten i valurnan för de val som valsedlarna gäller, markera detta i röstlängden och ange hur väljarens eller budets identitet har kontrollerats (9 kap. 7 §).

Bestämmelserna i 5 kap. 6–7 §§ vallagen om ändringar och rättelser i röstlängd gäller inte felaktiga avprickningar.

I valförfordningen regleras vad som ska noteras i protokollet. 9 § anger att röstmottagarna ska anteckna i protokollet om de vägrar ta emot valkuvert eller ytterkuvert för budröst och varför.

Valnämnden är att betrakta som en förvaltningsmyndighet och ska följa förvaltningslagen (2017:900) om inte annat är specificerat i specialbestämmelse. Förvaltningslagen gäller främst vid handläggning av ärenden som utmynnar i beslut.

Valmyndigheten har i ställningstagande VAL-886 bedömt att avprickning i röstlängden bara markerar att väljaren utnyttjat sin rösträtt och därmed är ett faktiskt handlande, inte ett beslut. Förvaltningslagens regler om rättelse av beslut är därför inte tillämpliga. Felaktiga markeringar kan ändå åtgärdas, vilket bör kallas korrigering.

Konsekvensbeskrivningar

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet har ingen ekonomisk påverkan.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista.

Konsekvenser om beslutet inte tas

Om beslutet inte tas kan det leda till att väljare som hamnar i samma situation behandlas på olika sätt. Detta kan påverka väljarnas upplevelse av valgenomförandet och förtroende för valsystemet negativt.

Samlad bedömning

Valkansliet bedömer att det är fördelaktigt att anta principer för korrigering av felaktiga avprickningar samt nekande att rösta enligt Valmyndighetens ställningstagande VAL-886. Detta skapar tydlighet och struktur kring processen, vilket bidrar till att valet kan genomföras på ett förtroendeingivande sätt.

Förvaltningen anser även att vallokalernas ordförande och vice ordförande bör ges befogenhet att göra bedömningen att korrigera en felaktig avprickning eller att neka någon att rösta. En delegering till ordförande och vice ordförande leder till ett mer effektivt beslut på plats, vilket även det förväntas ha en positiv påverkan för valgenomförandet.

Principer för korrigering av felaktig avprickning

För att korrigera en avprickning i röstlängden måste det gå att säkerställa att denna är felaktig. Ifall en röstmottagare gör en felaktig avprickning och detta upptäcks strax efter ska en korrigering göras om väljaren som har prickats av finns kvar i lokalen eller direkt kan kallas tillbaka. I annat fall ska ingen korrigering göras.

När en korrigering är möjlig ska korrigeringen ske enligt följande:

- En korrigering ska ske i närvaro av väljaren som prickats av på fel rad (en annan väljares rad).

- Om väljaren lämnat bordet ska hen ombes att återkomma till bordet. Om väljaren är känd och har lämnat lokalen ska hen ombes att återkomma till lokalen. Kontroll av väljarens identitet måste ske i närvaro av väljaren och kan inte ske på distans.
- De noteringar som gjorts på fel rad ska noteras på rätt rad. Samma markeringar för de valkuvert som väljaren lämnat ska föras in på den rätta raden. En notering om korrigering ska ske vid den felaktiga markeringen. Om väljaren har en annan uppfattning om vilka valkuvert hen har lämnat ska noteringen i röstlängden ändå vara avgörande. Valurnan ska inte öppnas.
- Den väljare som felaktigt blivit avprickad får genomföra sin röstning först när korrigeringen är gjord. Väljarens identitet ska åter kontrolleras.
- Alla åtgärder som vidtas i samband med korrigeringen ska dokumenteras utförligt i protokollet.

Utöver *när, var, varför, hur* och av *vem* ska det även dokumenteras tydligt om väljaren har en annan uppfattning om vilka valkuvert som lämnats in eller om andra omständigheter vid händelsen

Principer för nekande att rösta

Vid ett nekande att rösta ska som minst följande åtgärder vidtas:

- Nekandet att rösta ska dokumenteras utförligt i protokollet.
- Väljaren ska tydligt informeras om orsakerna till att hen inte får rösta.
- Om väljaren efterfrågar möjligheten att överklaga ska hen informeras om vad som gäller för ett överklagande (att väljaren enbart kan klaga på valets utgång) och lämnas information om hur hen kan överklaga.

Utöver *när, var, varför, hur* och av *vem* ska det även dokumenteras tydligt hur situationen uppmärksammades och vad som antas ha skett. Om det är uppenbart att väljaren är felaktigt avprickad men att detta inte kan korrigeras ska det tydligt framgå vilka åtgärder som vidtagits för att försöka korrigera den felaktiga avprickningen. En notering ska också göras om hur väljaren informerats om möjligheten till överklagande. Det bör vidare noteras om det är uppenbart att väljaren faktiskt redan har röstat.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande 2026-05-04

Beslutet skickas till

Akten

Åsa Franzén
Chef för kommunledningskontoret

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja ☐

Nej ☒

Beslutet påverkar inte barn eftersom de inte får rösta och beslutet bara gäller händelser i vallokal.

2. Hur har barns bästa beaktats?

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja ☐

Nej ☐

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument. ☒